

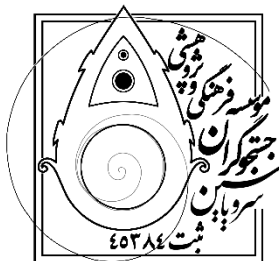

طراحی الگوی جامع سواد مالی؛ فاز اول: مدل مفهومی جامع سواد مالی با رویکرد مطالعه تطبیقی

دفاع در اسفندماه ۱۴۰۱

مؤسسه فرهنگی و پژوهشی جستجوگران سرو یاسین

به سفارش مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طراحی الگوی جامع سواد مالی؛ فاز اول: مدل مفهومی جامع سواد مالی با رویکرد
مطالعه تطبیقی

به سفارش مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار

همکاران این طرح:

احمد رضا آذربایجانی (مدیر پروژه)

مرضیه هاشم آبادی

علی دشتی

علی معافی

علیرضا مهدوی پور

مریم فضلعلی

مهدی درویشی

ناظر پروژه:

دکتر مهسا قربانی

چکیده:

این پژوهش با هدف شناسایی شاخص‌های سنجش سواد مالی کشورهای مورد مطالعه^۱ در جامعه‌های هدف (عامه مردم، دانشجویان، فعالان رسانه‌ای مرتبط با بازار سرمایه، ارکان بازار سرمایه و کودکان و نوجوانان و با رویکرد مالی اسلامی) برای رسیدن به یک الگوی سواد مالی در گام اول و در گام دوم فراهم آمدن الگوی سواد مالی اسلامی انجام شده است.

پیچیدگی‌های محیط‌های تجاری جدید و تنوع خدمات و محصولات از یک سو، امور مالی شخصی و سرمایه‌گذاری اقشار مختلف جامعه و از سویی دیگر فقدان الگوی مناسب سواد مالی در ایران و اهمیت داشتن سواد مالی برای اقتصاد پویاتر و کارایی بهتر بازار با در نظر گرفتن وجهه اسلامی کشور ما ضرورت سنجش و ضرورت ارتقای سواد مالی و داشتن الگوهای برای سواد مالی و به ویژه سواد مالی اسلامی را برای ما عیان می‌کند.

در این پژوهش فعالیت‌های سازمان‌های مهم و مؤثری چون OECD، GFLEC، PISA و... در حوزه سنجش و ارتقای سواد مالی مورد بررسی قرار گرفت. حدود ۲۰۵ پژوهش و مقاله فارسی و غیرفارسی برای به دست آمدن مولفه‌های پرتکرار و معنادار سواد مالی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته شده است تا عوامل سنجش و ارتقای سواد مالی برای پیدا کردن یک مدل مفهومی فراهم گردد.

در این پژوهش با روش فراترکیب مولفه‌های ارتقا، شناسایی و استخراج شده است و سپس عوامل سنجش و عوامل ارتقا آمده و مدل مفهومی پیشنهادی ذکر شده است. گزارش فاز اول پژوهش حاضر با توجه به عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی سواد مالی در دنیا و به ویژه از منظر اسلامی و ایرانی مطرح شده است.

مقدمه

هر پیشرفت و کمالی برآمده و منبعث از علم و آگاهی است، علم و آگاهی هم بدون «خوانش» و «طرق ثبت خوانش» ممکن نیست. به خوانش و طرق ثبت برای خوانش «سواد» گفته می‌شود.

اگر خوانش و ثبت گزارش‌های علم (سیاهه) در موضوع رسانه باشد به آن سواد رسانه می‌گوییم، اگر در موضوع حفظ و رشد و طرق بهره‌برداری از مال، ثروت و مالکیت باشد به آن سواد مالی می‌گویند.

پیشرفت و توسعه در اصطلاح، بیشتر شامل امور دنیوی ما است؛ ولی کمال پیشرفتی است که شامل حال دنیا و فراتر از آن است.

یکی از مولفه‌های سواد مالی شناسایی ربا و احتراز از آن بوده است. این مؤلفه چون جزو فرامین الهی در کتب مقدس است پس یک مؤلفه کمالی است از این رو ترک ربا را جزو شاخصه‌های سواد معنوی به ویژه سواد اسلامی از آن یاد می‌کنیم؛ ولی

^۱ کشورهای که در زمینه سواد مالی و به تبع آن توسعه اقتصادی از مسیر سواد مالی پیشرو و موفق‌تر بوده‌اند و استنادات و مقالات در مورد فعالیت آن‌ها موجود است.

این گونه نیست که کشورهای توسعه یافته در مسیر آزمون و خطا و تجربه یا بر اساس استدلالات عقلی به مذموم بودن ربا پی نبرده باشند. ذکر این نکته برای آن است که سواد مالی امری نیست که بتوان در گام اول آن را به اسلامی و غیراسلامی تقسیم کرد؛ ولی واقعیت آن است که تمرکز کتاب مقدس اسلام، سخنان معصومین علیهم السلام و مطالعات دانشمندان مسلمان مبتنی بر این دو فقره نگاهی عمیق تر و دقیق تر را برای بهره برداری جامع به دارنده آن می دهد. به این معنی که بانکداری بدون ربا همان گونه که برای دنیای ما خوب است برای آخرت ما نیز خوب است. قرض الحسنه همان طور که جامعه را به طرف تولید و مهربانی می برد بر اساس قول قرآن باعث قربت، بخشش و عفو الهی هم می شود.

بیان مسئله:

به لحاظ پیچیدگی های محیط های تجاری جدید و تنوع خدمات و محصولات ارائه شده توسط مؤسسات اعتباری، بانک ها و واسطه های مالی و کسب رفاه مالی در دنیا، درک مناسب افراد از مباحث و مسائل مالی بیش از پیش ضرورت دارد. این ضرورت و نیاز از دیرگاه در اغلب جوامع مدرن مورد توجه قرار گرفته و رفته رفته یعنی از سال های اولیه دهه ۹۰ میلادی با عناوین جدید نظیر سواد مالی و مالیه شخصی مطرح گردیده و با گذشت زمان به اهمیت آن افزوده شده است. امروزه در کشورهای نظیر آمریکا و انگلستان بنیادهای غیرانتفاعی متعددی وظیفه توسعه سواد مالی را بر عهده دارند و با انجام آزمون های متعدد به اندازه گیری پیشرفت سواد مالی در کشور خود می پردازند. چنانچه ایالات متحده آمریکا به عنوان سرآمد این حوزه، در اغلب ایالت های خود سرفصل مصوب سواد مالی را دارد. علاوه بر آن مجمعی به نام جامپ استارت در آمریکا وظیفه توسعه و بهبود سواد مالی را بر عهده گرفته است که هر دو سال یکبار نسبت به انجام آزمون ادواری سواد مالی و گزارش نتایج آن اقدام می نماید.

افزایش سواد مالی باعث گرفتن تصمیمات صحیح در زمان های مناسب، دوری از تعصبات، هیجانات و در نتیجه افزایش کارایی در بازار خواهد شد. پس ضروری است با انجام پژوهش های لازم راهکارهایی را جهت سنجش شاخص ها و ارتقای سواد مالی سرمایه گذاران و متولیان امر ارائه و چالش های موجود در این حوزه بررسی شود تا بازار کارتر و اقتصاد پویاتر گردد. علی رغم اهمیت سواد مالی تاکنون در ایران کمتر این موضوع مورد توجه و بررسی قرار گرفته، حتی ابزار مناسبی جهت سنجش آن در کشور وجود ندارد.

علی رغم اینکه سواد مالی در کشورمان مغفول مانده است؛ اما به دلیل اهمیت آن در امر پس انداز و سرمایه گذاری و فراتر از آن پویایی اقتصاد، باید به سمتی پیش رویم تا حداقل میزان سواد مالی را برای سرمایه گذاران و متولیان این حوزه مشخص کرده که حداقل انگیزه کافی برای یادگیری در افراد را ایجاد کنیم و در نتیجه بتوانیم با گذشت زمان تعداد افراد باسواد در حوزه مالی را افزایش دهیم. منظور از سرمایه گذاران و متولیان در این پژوهش عموم مردم به عنوان سرمایه گذاران؛ کودکان و نوجوانان، دانشجویان، افراد رسانه ای مرتبط با بازار سرمایه و ارکان بازار سرمایه است. از آنجایی که هر کدام از گروه های جامعه هدف از کودکان و نوجوانان گرفته تا عموم مردم و ارکان بازار سرمایه، اهداف متفاوتی را در حوزه مالی دنبال می کنند، هر یک از آنان شاخص های متناسب با خود را برای سنجش سواد مالی می خواهد. برای این منظور ابتدا با رویکرد مطالعه تطبیقی در خصوص شاخص های سواد مالی هریک از گروه های هدف، مدل مفهومی سواد مالی متعارف و اسلامی را ارائه خواهیم کرد.

هدف کلی

هدف کلی این پژوهش طراحی مدل مفهومی سواد مالی با رویکرد مطالعه تطبیقی در بین عموم مردم، دانشجویان، فعالان رسانه‌ای مرتبط با بازار سرمایه، ارکان بازار سرمایه و کودکان و نوجوانان و همچنین با رویکرد اسلامی نیز است.

اهداف جزئی

۱. شناسایی شاخص‌های سواد مالی کشورهای مورد مطالعه در جامعه‌های هدف (عامه مردم، دانشجویان، فعالان رسانه‌ای مرتبط با بازار سرمایه، ارکان بازار سرمایه و کودکان و نوجوانان و با رویکرد مالی اسلامی)
۲. شناسایی وجوه شباهت شاخص‌های سواد مالی کشورهای مورد مطالعه در جامعه‌های هدف
۳. شناسایی وجوه تمایز شاخص‌های سواد مالی کشورهای مورد مطالعه در جامعه‌های هدف
۴. شناسایی دلایل ارتقا سواد مالی کشورهای مورد مطالعه در جامعه‌های هدف
۵. ارائه الگوی مفهومی سواد مالی در مالی متعارف با رویکرد مطالعات تطبیقی
۶. ارائه الگوی مفهومی سواد مالی اسلامی با رویکرد مطالعات تطبیقی

ادبیات تحقیق

ملاحظات مالی از اوایل تا اواسط قرن بیستم، نسبتاً ساده به نظر می‌رسید؛ ولی با ابداع شبکه گسترده جهانی (وب) در اواخر این قرن، سبک زندگی و مقابله مردم با پول و مسائل مربوط به آن تغییر شایانی کرد. به عبارتی دیگر، دنیای جدیدی شکل گرفت و به موازات آن اقدامات و مشکلات تازه‌ای در میان مردم صورت گرفت.

نخستین ائتلاف متشکل از ۱۸۰ سازمان و ائتلاف ایالتی با هدف آموزش مردم و آشنایی آن‌ها با اصول و مبانی مسائل مالی شخصی در کشور آمریکا شکل گرفت. این ائتلاف از سال ۱۹۹۵ تلاش کرد مشکل سواد مالی پایین مردم آمریکا را از طریق راهکارهای مختلف و متنوع، حل کند. آنها شروع به ارائه بروشورهای مجانی شامل دستورالعمل‌های تدریس، برنامه‌های درسی، داستان‌ها، کتاب‌های کار، فعالیت‌ها و ارتباط با سایر سایت‌های اطلاعاتی و در نهایت تعلیم و تربیت معلمان کردند.

سواد مالی با نگاه تخصصی، اولین بار در سال ۱۹۹۷ در ایالت متحده و طی مراسم افتتاحیه «جامپ استارت یا همان ائتلاف عزم» برای سواد مالی فردی مطرح شد.

سازمان OECD، از سال ۲۰۰۰ برنامه بین‌المللی ارزیابی دانش‌آموزان (PISA) را که سنجش بین‌المللی از سیستم‌های آموزشی کشورهای مختلف است، اجرا می‌کند. این ارزیابی هر سه سال یکبار انجام می‌شود و دانش‌آموزان ۱۵ ساله را در ۴ حوزه سواد خواندن، سواد ریاضی، سواد علمی و ظرفیت‌های راه‌حلی مورد سنجش قرار می‌دهد.

پس از طرح این موضوع، مبحث سواد مالی، مبدل به یک موضوع بسیار مهم تحقیقاتی شد، به طوری که ابتدا در کشورهای انگلستان و آمریکا و متعاقب آن در سایر کشورها از جمله استرالیا، هلند، ایتالیا، مالزی و... مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت. در انگلستان نیز مفاهیم مالی شخصی (سواد مالی) به عنوان بخشی از برنامه‌های آموزش ملی دیده شده است (اشرف گنجوئی و نایب زاده، ۱۳۹۳).

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) نیز سواد مالی را در قالب سه بعد توصیف می‌کند: دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مالی.

برای دستیابی به الگوی مفهومی سواد مالی مناسب لازم است تا ایفاگران اصلی در شناخت، تعریف و توسعه سواد مالی را در جهان مورد ارزیابی قرار دهیم. در مطالعات این پژوهش، سهم مؤسسات مالی و سپس انجمن‌های سواد مالی ایالات متحده در موضوع تعریف، شناساندن و توسعه سواد مالی از دیگر کشورهای فعال در حوزه سواد مالی بیشتر بوده است. پژوهش واضح و صریحی در موضوع نقش ترویج سواد مالی در توسعه اقتصادی آمریکا یا دیگر کشورها مشاهده نشد؛ ولی مشاهدات ما از مقالات و گزارش‌های مالی مؤسسات بررسی سواد مالی در چندین کشور توسعه‌یافته نشان می‌دهد که کشورهای پیش‌قدم در حوزه توسعه سواد مالی پس از ایالات متحده سهم بالاتری را در توسعه اقتصادی از آن خود کرده‌اند.

با شناخت ماهیت روزافزون جهانی مسائل مربوط به سواد مالی و آموزش، در سال ۲۰۰۸ سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، شبکه بین‌المللی آموزش مالی (INFE) را ایجاد کرد تا از تجربه و تخصص اقتصادهای توسعه‌یافته و در حال ظهور بهره‌مند شود. در حال حاضر بیش از ۲۲۰ مؤسسه دولتی از بیش از ۱۰۰ کشور به شبکه بین‌المللی آموزش مالی پیوسته‌اند.

برنامه بین‌المللی ارزیابی دانش‌آموزان (PISA) اولین مطالعه بین‌المللی در مقیاس بزرگ برای ارزیابی سواد مالی دانش‌آموزان ۱۵ ساله‌ای است که در آستانه پایان دوره آموزشی اجباری هستند - که در مدرسه و خارج از مدرسه یاد می‌گیرند - میزان دانش و مهارت‌های لازم برای تصمیم‌گیری مالی و برنامه‌ریزی برای آینده‌شان را در حدود ۲۹۰۰۰ دانش‌آموز در ۱۸ کشور ارزیابی می‌کند. نتایج PISA تصویری کلی از توانایی دانش‌آموزان در به‌کارگیری دانش و مهارت‌های انباشته‌شده خود در موقعیت‌های واقعی زندگی شامل مسائل و تصمیمات مالی ارائه می‌دهد.

تعاریف متفاوت و گسترده‌ای در خصوص سواد مالی در جهان شده است که به بعضی از آن اشاره می‌شود:

۱- سواد مالی توانایی انجام قضاوت‌های درست و اتخاذ تصمیم‌های مؤثر در ارتباط با استفاده و مدیریت پول است (بیل و دلپاچیترا، ۲۰۰۳).

۲- سواد مالی فردی عبارت از توانایی خواندن، تحلیل کردن و مدیریت کردن شرایط مالی فردی که رفاه مادی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و همچنین توانایی گفت‌وگو کردن با سایرین پیرامون آن شرایط مالی است. همچنین شامل توانایی تمیز گذاردن میان انتخاب‌های مالی، بحث و تبادل نظر در مورد پول و موضوعات مالی بدون (با وجود) زحمت، برنامه‌ریزی برای آینده و به طور

شایسته به رخدادهای زندگی که تصمیم‌های روزمره مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهند - شامل رویدادهای اقتصاد کلان - (گود و همکاران، ۲۰۰۰).

۳- سواد مالی دانش پایه‌ای است که افراد برای بقا در یک جامعه مدرن به آن نیاز دارند (کیم، ۲۰۰۱).

۴- سواد مالی به توانایی فردی برای فهم و استفاده از مفاهیم مالی اطلاق می‌شود (سرون و کاستنر، ۲۰۰۸).

۵- سواد مالی توانایی استفاده از دانش و مهارت‌ها برای مدیریت اثربخش منابع مالی جهت امنیت مالی در طول عمر است (جامپ استارت کوالیشن، ۲۰۰۷).

۶- سواد مالی توانایی استفاده از دانش و مهارت‌ها برای مدیریت اثربخش منابع مالی جهت رفاه مالی در طول عمر است (USFLEC، ۲۰۰۷).

۷- سواد مالی به عنوان فهم اصطلاحات و مفاهیم کلیدی مالی که برای زندگی روزمره در جامعه آمریکا مورد نیاز است تعریف می‌شود (بوون، ۲۰۰۲).

۸- سواد مصرف‌کننده به عنوان دانش مالی خود ارزیابی شده یا دانش عینی تعریف می‌شود (کورچین و زورن، ۲۰۰۵).

دانش مالی توانایی مدیریت و ارزیابی امور مالی به منظور تصمیم‌گیری‌های محتاطانه برای رسیدن به اهداف زندگی و دستیابی به رفاه مالی است (راکوف، ۲۰۱۱) و نگرش مالی به عنوان ترکیبی از مفاهیم، اطلاعات و احساسات در ارتباط با فرایند یادگیری و رسیدن به عمل مطلوب تعریف شده است. (شوگوف، ۲۰۰۹) و همچنین رفتار مالی رویکرد و نگرش افراد به سمت پول را رفتار مالی می‌گویند.

همان‌طور که مشاهده کردید، پژوهشگران مختلف با توجه به تعریفی که از سواد مالی ارائه کرده‌اند، دامنه متفاوتی را نیز برای سنجش آن در نظر گرفته‌اند که بخش وسیعی از موضوعات را شامل می‌شود که می‌توان به مواردی همچون فهم بازارهای پول و سرمایه، مؤسسه مالی، ابزارهای مالی و تفاوت میان آن‌ها، نرخ بهره مرکب، تورم، سرمایه‌گذاری، متنوع‌سازی، ریسک، صورت‌های مالی، برنامه‌ریزی مالی، برنامه‌ریزی بودجه، مشورت گرفتن درباره موضوعات مالی، و نوع و تنوع منابع اطلاعاتی و تحلیلی برای کسب آگاهی از موضوعات مالی اشاره کرد.

با توجه به تعاریف مختلف می‌توان استدلال کرد که دانش مالی، مهارت، رفتار و همچنین روابط متقابل آن‌ها همه باید در یک مفهوم فراگیر سواد مالی در نظر گرفته شوند و به طور خاص دانش مالی که یکی از پایه‌های اصلی سواد مالی است. دانش مالی به نوبه خود در درک دانش منعکس می‌شود و مهارت‌های مالی نیز که به دانش مالی بستگی دارند تحت تأثیر این دانش قرار می‌گیرند. رفتار مالی واقعی نیز به هر ۳ متغیر خود (دانش مالی، درک دانش و مهارت‌های مالی) وابسته است و از هر ۳ متغیر تأثیر می‌پذیرد. در نهایت تجربه به دست آمده از طریق رفتار مالی بازخوردی به هر مورد دانش مالی و درک دانش خواهد گذاشت. در

این خصوص، سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) نیز سواد مالی را در قالب سه بعد توصیف می‌کند: دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مالی.

جمع‌بندی از تعاریف:

«توانایی درک مفاهیم مرتبط با امور مالی و اتخاذ تصمیم‌گیری‌های آگاهانه و مؤثر به منظور زیست درست و مناسب مالی شخصی و با هدف نهایی ارتقای سلامت مالی جامعه» (هاشم آبادی) و یا تعریف دیگر «دانش، نگرش، رفتار و مهارتی که منجر به مدیریت پول، مال و مالکیت برای شخص یا اجتماع خواهد شد. این مدیریت از حفظ پول، مال و مالکیت تا رشد آن را در بر می‌گیرد» (آذربایجانی).

سواد مالی اسلامی

باسواد بودن در اسلام بسیار مورد تأکید قرار گرفته است، حتی اولین کلمه‌ای که خداوند در قرآن نازل کرده است، اقراء (۹۶:۱) است که به معنای خواندن، یادگیری و فهمیدن است. با این حال ادبیات مربوط به سواد مالی اسلامی کمیاب است. تنها تعریف سواد مالی اسلامی توسط عبدالله و اندرسون (۲۰۱۵) برجسته شده است که بر اساس تعریف هاستون (۲۰۱۰) از دانش مالی استوار شده است که بیان می‌کند سواد مالی اسلامی به معنای «دانش به دست آمده از طریق آموزش و/یا تجربه خاص در رابطه با مفاهیم و محصولات مهم است. مالیه اسلامی». با توجه به تازگی این تعریف، در حال حاضر هیچ معنای پذیرفته شده جهانی از سواد مالی اسلامی وجود ندارد (عبدالله و چونگ، ۲۰۱۴).

عبدالله و رازک (۲۰۱۵) در مطالعه اکتشافی خود که در منطقه سلطان نشین بروئی و بر اساس سواد مالی اسلامی انجام شد، یک نظرسنجی از ۴ بخش را اجرا کردند که مطابق با تعریف سواد مالی توسط سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) تهیه شده بود. در بخش اول ارزش‌های اجتماعی - جمعیت‌شناختی و دانش و شناخت روش‌های تأمین مالی در اسلام (مالی اسلامی، بانک اسلامی، معاملات، صدقه، نفقه، اهدا، وقف، وصیت) در بخش دوم، شناخت و اطلاعات متعارف بانک‌ها و در قسمت سوم یعنی قسمت پایانی، قابلیت پیاده‌سازی سنجیده شدند. سواد مالی اسلامی در مقایسه با سواد مالی عام که عمدتاً در کشورهای غیراسلامی آموزش داده می‌شود دارای مفاهیم و روش‌های مخصوص به خود است.

آنچه در خصوص سواد مالی اسلامی پراهمیت است موضوع نقش فرامین الهی در قرآن و یا در زبان معصومین علیه‌السلام در مولفه‌های سواد مالی برای اهل ایمان و تقواست. از این رو تعریف زیر را پیشنهاد شده است:

۲. در تعاریف تقوا ما با موضوع محافظت در سواد مالی هم برخورد میکنیم. خود واژه تقوا از «وقایه» گرفته شده و به معنای محافظت و مراقبت است. شهید مطهری تقوا را به پیش دینی و پسا دینی تقسیم کرده است. از این رو اینجا ایمان و تقوا با یکدیگر آورده شده است. برای مطالعه ی بیشتر در این خصوص میتوانید به مقاله «لزوم ایمان و تقوا در تربیت فلسفی» احمدرضا آذربایجانی وعلیرضا فقیهی مراجعه کنید.

سواد مالی اسلامی عبارت است از «دانش، نگرش، رفتار و مهارتی که منجر به مدیریت پول، مال و مالکیت برای شخص یا اجتماع خواهد شد. این مدیریت از حفظ پول، مال و مالکیت تا رشد آن را در بر می‌گیرد که مبتنی بر فرامین قرآن و معصومین علیهم‌السلام با تطبیق بر عقل و علم و موجب قربت الهی است» (آذربایجانی).

نوع و روند پژوهش حاضر

روش پژوهش فراترکیب است. فراترکیب یکی از روش‌های تحقیق اکتشافی برای ایجاد و استخراج یک چارچوب مرجع مشترک مبتنی بر نتایج تحقیقات گذشته است و کشف ارتباط بین پژوهش‌ها و جلوگیری از ایزوله ماندن پژوهش‌های کیفی این روش پژوهش‌های کیفی مجزا را در سطحی از انتزاع با فرایند ترجمه و ترکیب گردآوری می‌کند. (لی، ۲۰۱۰). در واقع فراترکیب روشی کیفی برای پژوهش‌های کیفی متعدد از طریق بررسی سیستماتیک و نظام‌مند است. این روش با دو رویکرد مختلف ممکن است دنبال شود؛ بدین صورت که تحقیقات متعدد انجام شده توسط یک محقق در حوزه موضوعی خاص را دنبال کند و مبنای بررسی قرار دهد و یا اینکه یافته‌های حاصل از مطالعات محققین مختلف در یک حوزه را بررسی و ترکیب کند (مورفی و همکاران، ۲۰۱۸). روش فراترکیب ممکن است با دو رویکرد مختلف انجام شود:

۱. بررسی تحقیقات متعدد انجام شده توسط یک محقق در حوزه موضوعی خاص.

۲. بررسی و ترکیب یافته‌های حاصل از مطالعات محققین مختلف در یک حوزه.

عوامل مؤثر بر ارتقای سواد مالی

بر اساس تحقیقات انجام گرفته و تحقیق حاضر عوامل بسیاری هستند که می‌توانند بر سواد مالی فرد مؤثر باشند و این عوامل را می‌توان علت اصلی تفاوت در سواد مالی افراد و تصمیم‌گیری‌های مالی آنها دانست؛ مانند سن، جنسیت، سطح تحصیلات فرد و والدین، رشته تحصیلی. سن فرد چه بالا و یا پایین خود از عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری‌های فرد است.

تحقیقات انجام شده در کشورهای دیگر نیز موارد بالا را تأیید می‌کند. علاوه بر سطح تحصیلات آکادمیک جنسیت، سن، وضعیت تأهل، اندازه خانوار، سطح درآمد، ناحیه سکونت، وضعیت مسکن، شرایط اجتماعی و حرفه‌ای در سواد مالی افراد مؤثر است (هیوستین، ۲۰۱۰).

نتیجه‌گیری

بی‌سواد مالی یک چالش اقتصادی و اجتماعی با پیامدهای بلندمدت قابل توجهی برای افراد، خانواده‌ها و جوامع است. افزایش شکاف بین مصرف‌کنندگان بی‌سواد و مسئولیت‌های فردی بیشتر به گرایش‌های مصرف‌کننده پرخطرتر کمک کرده است. دانش‌آموزان، به‌ویژه، با چالش‌های مالی دلهره‌آوری قبل، در طول و بعد از تجربه تحصیلات تکمیلی خود مواجه هستند. کالج‌ها و دانشگاه‌های دولتی می‌توانند از مأموریت «هدف عمومی» خود برای اجرای برنامه‌ها و خدمات آموزشی مالی معنادار و باارزش نه‌تنها برای دانش‌آموزان، بلکه برای سایر افراد در داخل و خارج از دانشگاه استفاده کنند. از طریق ارائه و ارزیابی این برنامه‌ها، کالج‌ها و

دانشگاه‌های دولتی می‌توانند افراد را با مهارت‌های لازم برای مشارکت مؤثر در اقتصاد، پیشبرد مؤسسه، و ایفای نقش خود به‌عنوان مشارکت‌کنندگان معنادار در سلامت و شادابی جوامع خود تجهیز کنند.

سطح سواد مالی در سراسر جهان پایین است. با توجه به سیستم آموزشی در ایران، ما گمان می‌کنیم که سواد مالی باید در سطح پایینی باشد. سواد مالی به افراد کمک می‌کند تا آنها را در وضعیت مالی رسمی قرار دهند. این امر نه تنها بر جنبه‌های اقتصادی افراد بلکه بر جنبه‌های اقتصادی نیز تأثیر می‌گذارد. تخلفات و کلاهبرداری‌های زیادی در بخش مالی صورت می‌گیرد؛ سواد مالی با جلوگیری از ورود آنها به این تله‌ها به مردم کمک می‌کند. این به عنوان یک اقدام پیشگیرانه و همچنین درمانی برای مصرف‌کنندگان عمل می‌کند. این امر نیاز به آموزش مالی سطح پایه در برنامه درسی مدرسه و همچنین ورودی‌های مناسب در سطح کالج را بسته به سطح سواد مالی آن‌ها برجسته می‌کند. ورودی‌ها باید علاوه بر دانش به جنبه‌های نگرش و رفتاری نیز پردازند.